

Lindström Oy:n kirjallinen lausunto talousvaliokunnalle 19.3.2026

HE 2/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lindström Oy kiittää talousvaliokuntaa kuulemiskutsusta. Lindström Oy on suomalainen perheyrittäjä, joka tarjoaa tekstiilipalveluja yrityksille ja julkiselle sektorille. Yrityksen palveluihin kuuluvat muun muassa työvaatepalvelut, liinavaatepalvelut, mattopalvelut ja hygieniapalvelut. Lindström työllistää Suomessa noin 2000 henkilöä ja sillä on toimintaa 23 palvelukeskuksessa eri puolilla Suomea.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi on tärkeä askel oikeaan suuntaan ja Lindström pitää hallituksen esityksen keskeisiä tavoitteita kannatettavina.

Suomessa julkisten hankintojen arvo on erittäin merkittävä, ja siksi hankintajärjestelmän toimivuudella on suora vaikutus palvelumarkkinoiden kehitykseen. Lindströmin näkemyksen mukaan se ei kuitenkaan vielä riittävästi puutu julkisen sektorin laajasti käyttämiin sidosyksikköjärjestelyihin, jotka kaventavat merkittävästi kilpailua erityisesti eri tukipalvelumarkkinoilla, eikä siten ole riittävä varmistamaan kilpailullisten markkinoiden kehittymistä julkisissa hankinnoissa Suomessa.

Lindström näkemyksen mukaan sidosyksikkösääntelyn kiristäminen voisi olla nyt käsittelyssä olevaa esitystä vahvempaa. Esimerkiksi ehdotettu vähimmäisomistusosuus (10 %) on askel oikeaan suuntaan, mutta se ei riitä hillitsemään sidosyksikköjärjestelyjen laajaa käyttöä. Omistusrajan nostaminen vähintään 20 prosenttiin varmistaisi paremmin, että sidosyksikköjärjestelyjä käytetään vain tilanteissa, joissa ne ovat aidosti perusteltuja.

Lindström Oy katsoo, että hankintalain kehittämistä on syytä jatkaa tulevaisuudessa, niin että julkiset hankinnat tukevat tulevaisuudessa entistä paremmin elinkeinoelämän kehittymistä ja parantavat julkisen sektorin kustannustehokkuutta.

Sidosyksikköjärjestelyjen vaikutus markkinoihin

Suomessa julkisen sektorin sidosyksikköjärjestelyt ovat kehittyneet hyvin laajaksi ja monimuotoiseksi kokonaisuudeksi. Useilla toimialoilla – erityisesti tukipalveluissa – sidosyksikköjä käytetään tilanteissa, joissa markkinoilla toimii yksityisiä palveluntarjoajia. Tämä kehitys on johtanut siihen, että kilpailullisia markkinoita ei pääse syntymään tai ne jäävät vajaasti kehittyneiksi.

Elinkeinoelämän keskusliiton omassa lausunnossaan esiin nostama havainto on perusteltu: sidosyksikköjen laaja käyttö vähentää hankintojen kilpailullisuutta ja heikentää markkinoiden toimintaa. Tutkimuskirjallisuus ja viranomais tutkimukset osoittavat, että onnistuneen kilpailutuksen kautta julkisten varojen käyttöä voidaan tehostaa merkittävästi.

Konkreettinen esimerkki: HUS:n tekstiilihuoltopalvelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon tekstiilihuoltopalvelut tarjoavat havainnollisen esimerkin sidosyksikköjärjestelyjen vaikutuksista. HUS-yhtymän konsernijaoston pöytäkirjassa (23.2.2026) todetaan, että julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon tekstiilihuoltopalvelut tuotetaan lähes kokonaan sidosyksikköpesuloiden kautta.

Samassa asiakirjassa kuvataan, kuinka hankintalain uudistuksen johdosta Puro Tekstiilihuoltopalvelut Oy:n omistusrakennetta ollaan muuttamassa siten, että yhtiö voi jatkossakin täyttää sidosyksikköä koskevat edellytykset ja hankinnat voidaan edelleen tehdä ilman kilpailutusta.

Tämä osoittaa käytännössä, että julkiset toimijat valmistautuvat jo nyt järjestelyihin, joiden tarkoituksena on säilyttää sidosyksikkömalli myös uuden sääntelyn puitteissa. Tällainen kehitys ei tue hankintalain keskeistä tavoitetta eli toimivien ja kilpailullisten markkinoiden syntymistä.

Huoltovarmuus ja markkinoiden toimivuus

Huoltovarmuutta on Suomessa usein käytetty perusteluna julkisen sektorin sidosyksikköratkaisuille erityisesti tukipalveluissa. Tällöin jää kuitenkin usein tunnistamatta markkinoiden merkitys huoltovarmuudelle. Huoltovarmuus ei perustu yksittäisiin tuotantorakenteisiin tai suljettuihin järjestelmiin, vaan ennen kaikkea riittävän laajaan ja toimintakykyiseen toimittajamarkkinaan.

Kilpailulliset markkinat vahvistavat huoltovarmuutta, koska ne monipuolistavat toimittajapohjaa, lisäävät tuotantokapasiteettia ja alueellista toimintaa sekä kannustavat investointeihin, innovaatioihin ja toimitusketjujen kehittämiseen. Monipuolinen toimittajakenttä lisää järjestelmän joustavuutta ja parantaa kykyä sopeutua häiriötilanteisiin.

Toimivilla markkinoilla syntyy uusia toimijoita ja kapasiteettia myös alueellisesti. Sen sijaan markkinoita ei synny tilanteessa, jossa niille ei ole tilaa sidosyksikköjärjestelyjen laajuuden vuoksi. Kun merkittävä osa palveluista tuotetaan pysyvästi sidosyksikkörakenteiden kautta ilman kilpailua, markkinoiden kehittyminen hidastuu ja toimittajapohja kaventuu. Tämä on omiaan heikentämään järjestelmän ja samalla koko Suomen resilienssiä.

Huoltovarmuuden näkökulmasta olisikin tärkeää, että julkinen sektori hyödyntää markkinoita nykyistä laajemmin ja välttää rakenteita, jotka kaventavat toimittajapohjaa ja heikentävät markkinoiden kehittymistä.

Tarve kulttuurimuutokselle julkisissa hankinnoissa

Suomessa julkisen sektorin hankintakulttuuri on jo pitkään ollut varovainen markkinoiden hyödyntämisessä. Monissa EU-maissa vastaavat tukipalvelut – kuten tekstiilihuolto, työvaatepalvelut ja muut logistiset palvelut – tuotetaan toimivilla kilpailullisilla markkinoilla ilman laajoja julkisen sektorin sidosyksikkörakenteita.

Suomessa kehitys on kulkenut päinvastaiseen suuntaan. Erityisesti hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä markkinaehtoista pesulatoimintaa siirtyi merkittävässä määrin sidosyksikkötoiminnan piiriin. Tämä tarkoitti käytännössä useiden miljoonien eurojen arvoisen palvelumarkkinan poistumista kilpailullisilta markkinoilta.

Markkinoita ei synny ilman tilaa niiden syntymiselle. Jos merkittävä osa palveluista tuotetaan pysyvästi sidosyksikkörakenteiden kautta, markkinoiden kehittyminen estyy.

Julkisen sektorin palvelutuotannon tulisi perustua kokonaistaloudelliseen arviointiin. Erilaiset sidosyksikköjärjestelyt kuitenkin estävät tällaisen vertailun syntymisen, koska markkinoiden tarjoamaa vaihtoehtoa ei käytännössä edes testata kilpailutuksen kautta.

Jos sidosyksikkötoiminta on aidosti tehokasta ja kilpailukykyistä, sen tulisi kestää vertailu avoimessa kilpailussa. Tällöin ei olisi estettä sille, että nämä yritykset siirtyisivät toimimaan avoimesti markkinoilla muiden palveluntarjoajien kanssa.

Yhteenveto

Lindström Oy pitää hankintalain uudistusta tärkeänä askeleena kilpailullisempien hankintamarkkinoiden suuntaan. Toimivat markkinat lisäävät innovaatioita, parantavat palvelujen laatua ja tukevat julkisten varojen tehokasta käyttöä.

Uudistuksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää kuitenkin myös laajempaa muutosta julkisen sektorin toimintatavoissa. Keskeistä on, että markkinoita hyödynnetään aktiivisesti julkisissa hankinnoissa, sidosyksikköjärjestelyjä käytetään ainoastaan aidosti perustelluissa tilanteissa ja hankintojen kokonaistaloudellisuus arvioidaan avoimen kilpailun kautta.

Toimivat ja kilpailulliset markkinat vahvistavat myös huoltovarmuutta, koska ne monipuolistavat toimittajapohjaa ja lisäävät palvelutuotannon kapasiteettia. Sen sijaan laajamittainen sidosyksikkötoiminta kaventaa markkinoita ja heikentää niiden kehittymistä.

Tästä syystä hankintalain, kilpailuneutraalisääntelyn sekä kuntalain kehittämistä tulee jatkaa myös nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen jälkeen määrätietoisesti siten, että julkiset hankinnat tukevat toimivien markkinoiden syntymistä ja kehittymistä Suomessa.

Kunnioittavasti

Jari Vihervuori
SVP, Northern Europe
Lindström Oy